

Sens dubte, els darrers temps a Catalunya han estat especialment rics en planejament urbanístic. En cinc anys s'han dut a terme prop de quatre-cents plans municipals endegats per en Cantallops quan aquest era Director General d'Urbanisme de la Generalitat. Però, per altra banda, en aquest temps quasi no s'ha parlat de planejament, i ara està costant molt fer un balanç i una crònica d'aquests treballs.

Malauradament, el planejament és una obra difícil, quasi intel·ligible, a la qual no és fàcil d'aproximar-se. Podem dir que mentre els plans siguin aquells documents únics, fotocopiats i quasi irreproduïbles, i les institucions no entenguin què cal que publiquin, el planejament serà, i és, un document misteriós que només ens desvetllarà els seus secrets a través de la història.

Així doncs, la crònica d'aquests temps és una tasca gairebé impossible. Segurament, si es fa, es dirà que aquest va ser un període d'urbanisme morfològic; un urbanisme que, encarat amb el poc que es va fer a la resta de l'Estat espanyol, no es va capficar en l'alquímia de la gestió o, en el misteri de les TAU o en la reparcel·lació econòmica substitutòria, sinó que va cercar dibuixar l'arquitectura de la ciutat i la seva forma física. A Barcelona, la disciplina urbanística feia temps que estava centrada en aquest tema. Manuel de Solà-Morales i el LUB n'havien fet l'estàndard dels seus treballs. Joan Antoni Solans havia intentat ordenar Barcelona i el seu entorn a partir d'aquests propòsits. Només Jordi Borja i el CEUMT, de la mà d'en Castells, oferien una alternativa més sociològica i política a la ciutat. Tota la generació d'arquitectes que més tard farien aquesta tongada de plans no van tenir cap altra referència.

No sé si la crònica aprofundirà més en aquests fets i si es preguntarà fins quan aquesta línia va reeixir: fins quan els plans morfològics no van pecar de massa vuitcentistes, o d'estar pensats solament per als carrers-corredor o per a la ciutat contínua o des dels passeigs i places, o d'altres aspectes familiars; si és que, almenys, es va aconseguir fer-ho bé, o si per contra allò que s'explicaria és que no es va acabar d'entendre el procés difús de construcció del territori, la urbanització discontinua, l'ordenació del rústic. Al capdavant, aquest urbanisme indisciplinat modern sembla decidit a repetir-se i a continuar transformant el territori en contra d'allò que aconsella l'ortodòxia moderna.

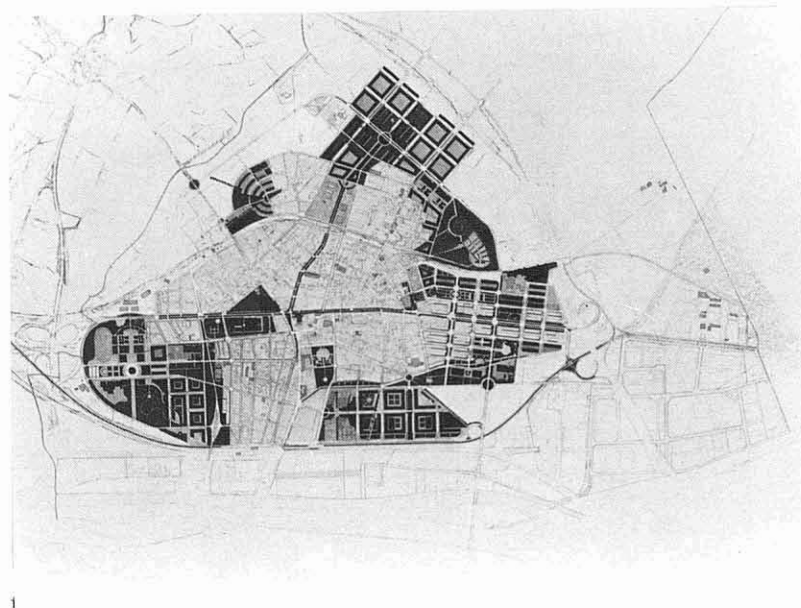
Potser això no s'hauria d'explicar d'aquesta manera, sinó al revés, i dir que, mentre amb aquest planejament es confirma que l'urbanisme ha fet seus els mecanismes de les ciutats industrials, en el camp de la urbanització discontinua i en el de la urbanització oberta, o de la urbanització turística i d'aquelles maleïdes urbanitzacions de segona residència, la resposta ha estat més feble, ¿o és que, per contra, ha estat sobre aquests problemes on hi ha hagut les innovacions més importants?

Ben segur que de tot això se'n parlarà, però hi ha altres aspectes, potser més anecdòtics, que malauradament la història no recollirà.

Doubtless there has been a rich stock of urban planning schemes in Catalonia in the last few years. During the five years that Mr. Cantallops was the General Director of the Office of Urban Design of the Generalitat nearly four hundred township-sponsored plans were carried out. On the other hand there has been almost no debate on overall planning and it is now becoming difficult to make a general chronicle and assessment of these works.

Unfortunately planning is a very difficult subject to approach: it is nearly unintelligible. It may be said that as long as Plans are the unique, photocopied and nearly unrepeatable documents they are at present, and the corresponding institutions do not realize that they ought to issue them, planning will be—as indeed it is—a mysterious document which will unravell its secrets only to history.

Thus a chronicle of our times is a nearly impossible task. If eventually undertaken, it will be said that this was a period of morphologic urban design which, when compared with the little work that is being done in this field in other regions of the Spanish state, has not delved into the inner workings of management, the inner mysteries of TAUs, or substitute economic replanning but, rather, has devoted itself to sketching out the architecture and outline of the city. In Barcelona the discipline of urban design has focused on this theme for a long time. Manuel de Solà-Morales and the LUB had incorporated it as the standard of their work. Joan Antoni Solans once intended to reorganize Barcelona in accordance with these principles. Only Jordi Borja and the CEUMT, under the auspices of Castells, offered the city a more sociological and political alternative. For this entire generation of architects, who later would be

URBANISTES, PLANS I PROBLEMES

URBAN DESIGNERS, PLANS AND PROBLEMS

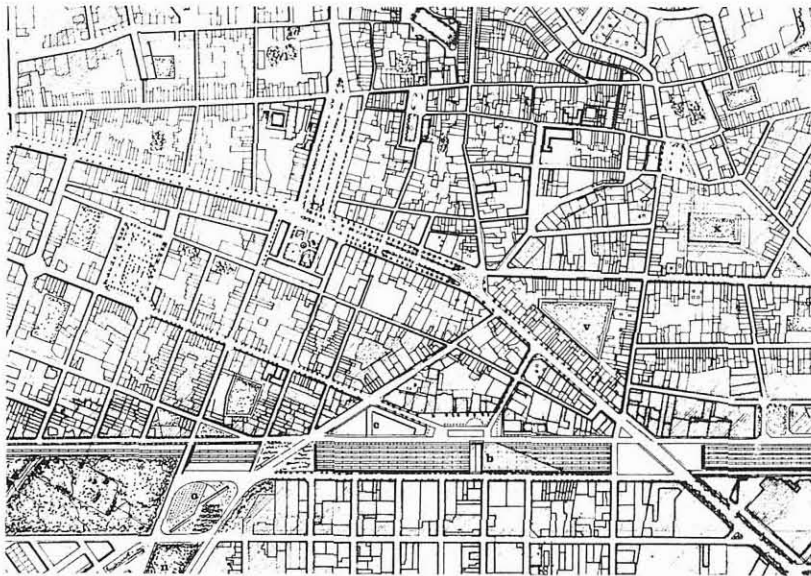
Ricard Pié

Endegar quatre-cents plans fou, segurament, una operació suïcida, però tingué la virtut de fer dels plans una obra personal de cada arquitecte. El mite i la realitat de la interdisciplinarietat de l'urbanisme es va fondre gràcies a aquesta allau, i el planejament es va convertir en l'esforç individual de molts. En Lluís Cantallops, segurament convençut que la professió estava poc preparada, va iniciar una tímida divulgació metodològica que tot just va cobrir aspectes superficials dels reglaments de la llei del Sòl, i que després, amb en Joan Antoni Solans com a nou Director General d'Urbanisme, no va continuar.

El lligam teòric de molts d'aquest plans, a manca d'altres referències, es troba segurament, per passiva, en aquelles anàlisis morfològiques apreses a l'Escola d'Arquitectura, i per activa en el Pla Metropolità de Barcelona, o millor en aquella magnífica sistematització feta per Juli Esteban en el seu manual sobre com fer els plans.

En tot cas, aquells plans van ser una primera obra de molts i per tant un repte i un esforç titànic, i segurament massa redemptorista, que per les seves malformacions són una mostra inestimable de l'autoformació urbanística d'un grup d'arquitectes.

Potser per això pocs plans tenen un to professional, la maduresa tècnica que neix de l'autor bregat. El Pla de Mollet, fet per Antoni Font, Juli Esteban i Ion Montero, és segurament l'únic que té aquesta austeritat de l'expert. És un pla estratègic que sobre la reconversió d'un tros de la nova ciutat de Riera Caldes, el redisseny de tot el planejament paral·lel al riu i la recuperació formal d'un parell de vies, intenta convertir un suburbi, un poble destrossat per l'expansió industrial, en una ciutat.

2

1 Pla de Mollet: Antoni Font, Juli Esteban i Ion Montero. Aquest pla és un exercici d'ordenar i relligar peces, intentant canviar el caràcter suburbial del poble. Premi Nacional d'Urbanisme 1983

Mollet plan: Antonio Font, Juli Esteban and Ion Montero. This plan is an exercise in ordering and joining elements, in an attempt to change the suburban character of the town. National Prize for Urbanism-1983

2 Pla de Vilafranca del Penedès: Jan Busquets, Antonio Font i Pepe Gómez. En aquest pla es van proposar intervencions importants, com redissenyar la línia del tren, sense renunciar al valor sistematitzador d'un document com aquest.

Plan for Vilafranca del Penedès: Jan Busquets, Antonio Font and Pepe Gómez. In this plan highly ambitious modifications were proposed, such as redesigning the railway line while at the same time respecting its systemising value.

the ones to carry out this series of works, there was no other point of reference.

I am not sure whether such a chronicle would delve further into these facts or whether it would question how successful this line of thought was, i.e., when it became too nineteenth-century or too concerned with streets as throughways or with the idea of the continuous city or with avenues and squares and other familiar elements; whether things were done well or, on the contrary, whether it would narrate that there never quite was a clear understanding of the diffuse process of building up the land, of discontinuous development, of organization of rural areas... After all, this undisciplined sort of modern urban design seems to be determined to repeat itself and transform the land against the opinion and advice of modern orthodoxy.

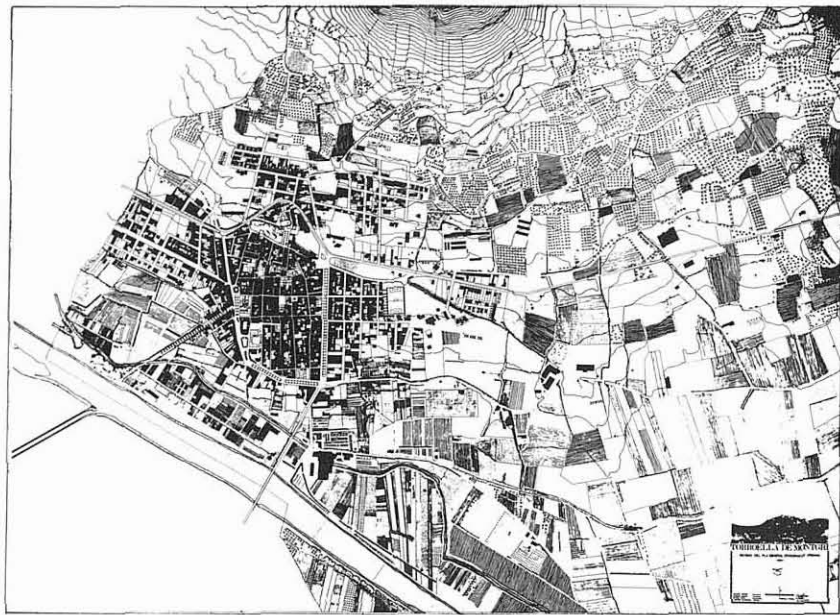
Perhaps this phenomenon ought not to be explained in this fashion. Perhaps it ought to be said that while this sort of planning confirms the fact that urban design has taken possession of the mechanisms of industrial-age cities, the response—in the fields of discontinuous or open development as well as in those of tourism and second-home development—has proven to be weaker. Or is it that it has been precisely in these fields where the most important breakthroughs have been made?

All of these topics will undoubtedly be registered but there are other aspects, perhaps more anecdotal, which unfortunately history will not record. Doing four hundred projects was, surely, almost suicidal but it made it possible for the Plans to become the personal work of each architect. The myth and reality of the interdisciplinary quality of urban design vanished thanks to this avalanche and planning combined the individual efforts of many. Probably convinced that this profession was not ready for it, Lluís Cantallops timidly began a methodological divulgation which only covered the most superficial aspects of the Regulations of the Law or Urban Plots and which he later abandoned when Joan Antoni Solans became the General Director of Urban Design.

Lacking other references, the theoretical ties of many of these Plans are probably to be found, on the passive side, in those morphological analyses learned in the School of Architecture and, on the active side, in the Metropolitan Plan of Barcelona or, perhaps more accurately, in Juli Esteban's magnificent systematization on how to make these Plans included in his Manual.

However, in many cases, these Plans were the first work of this sort undertaken by these architects and, therefore, it implied a challenge as well as a tremendous—and probably excessively redeeming—effort. The many «malformations» found in these plans are priceless evidence of how these professional architects became self-taught city planners.

Perhaps this is the reason that few Plans have either a profession-

3

Al costat d'aquesta excepció, que ara és la manera normal de planejar per aquells que ja han superat les primeres obres, els altres plans foren una batalla personal on hi convergiren molts esforços diferents.

Vilafranca, per exemple, una ciutat amb posició central dins el Penedès, no tacada per les impureses de la segona residència, amb un magnífic centre històric, va ser l'objecte de treball d'un grup circumstancial format per Joan Busquets, Antoni Font i Pepe Gómez y Ordóñez.

Quan el planejament urbanístic ha entrat en crisi com a instrument comprensiu i totalitzador de la ciutat, aquest equip va intentar fer un pla exhaustiu, un pla quasi enciclopèdic, en el qual es va voler fixar des del disseny de la secció dels carrers més importants i la inserció territorial de la ciutat, fins a cadascun dels serveis urbans a construir.

Es va tractar, doncs, d'enfrontar el risc de la superposició i juxtaposició de solucions i evitar caure en el parany de voler-ho fer tot i no saber allò que realment es fa.

La virtut del Pla de Vilafranca, segurament explicable per la coincidència de tres professionals amb una experiència pedagògica comuna però amb interessos diferents, està, al marge d'operacions brillants (com l'enfonsament del tren), en què cada tema és en ell mateix un resum de tot el Pla i cada apartat una conceptualització del conjunt.

Els treballs de Manuel de Solà-Morales són ben diferents. Per a ell els pobles i les ciutats que ordena són uns laboratoris per expe-

al tone about them, or the technical maturity supplied only by an experienced author. The Plan of Mollet, by Antoni Font, Juli Estaban and Ion Montero, is probably the only one which presents an expert's austerity. This Plan introduces a strategy for the transformation of a section of the new city of Riera Caldes, redesigns the entire planning scheme for the bank of the river and the formal recovery of a couple of roads, and thus attempts to transform a suburban town disrupted by industrial expansion into a city.

Apart from this exception which has become the standard way to understand and do planning for those who are over the stage of first works, all other Plans were a personal struggle involving many different sorts of efforts.

A city in the center of the Penedès Valley untouched by the pollution of second homes and with a magnificent historical center, Vilafranca, for instance, was the target of the work of a team formed, rather incidentally, by Joan Busquets, Antoni Font and Pepe Gómez y Ordóñez.

When urban planning reached a point of crisis as an overall comprehensive tool of cities, this team attempted to devise an exhaustive Plan—nearly encyclopaedic—which intended to determine everything: from the design of the section of the main streets and the implantation of the city into its site to each and every one of the services to be built.

Thus this plan attempted to cope with the risk of superposing and juxtaposing solutions as well as to avoid falling into the temptation of wanting to handle everything without really knowing what is actually being done.

The achievement of the Plan of Vilafranca, probably stemming from the fact that these three professionals had received the same sort of training but had varying interests, lies in the fact that—apart from any brilliant episodes such as putting the railway underground—each theme is in itself a summary of the entire Plan and every item a conceptualization of the whole.

Manuel de Solà-Morales' work is of a very different sort. The towns and cities he organizes are laboratories where he tests his disciplinary concerns. In Manlleu, for instance, the exercise in the organization of the square and the houses of Riera suggests a discourse which goes beyond the Plan itself.

In the Plan of Banyoles, where there is the professional reflection of a course he had taught at the School of Architecture on Design and Byelaws (the two important particularities of which were the idea of a new road crossing the city center and a development pattern along the road to Gerona or other towns) there are two unique exercises: the city byelaws and organization of the countryside. Consciously disdainful of an entire administrative attitude and mode of work reluctant to accept the interpretation gaps, these three concepts (street, blocks and plots) are presented in a pure state. In

3 Pla de Torroella de Montgrí: Amador Ferrés, Joaquín Sabater, Miquel Coromines i Isabel Castañera. Dibuixar el territori va ser una forma d'obligar a plantejar-se l'ordenació urbanística, com un treball de descobrir el valor de cada lloc.
Premi Nacional d'Urbanisme 1983

Plan of Torroella de Montgrí:
Amador Ferrés, Joaquín Sabater,
Miquel Coromines and Isabel Castañera.
Drawing the layout for the territory was a
way of forcing planification the urban
network, as a task whose aim is to discover
the value of each site.
National Prize for Urbanism - 1983

rimentar les seves preocupacions disciplinars. A Manlleu, per exemple, l'exercici d'ordenació de la plaça i de les cases d'en Riera són quelcom més enllà d'una discussió a l'interior del propi pla.

En el Pla de Banyoles, on s'hi troba la reflexió professional d'un curs acadèmic que dona a l'Escola d'Arquitectura sobre «El traçat i l'ordenança», essent molt important la proposta d'obertura d'una via enmig del nucli, o la urbanització d'un model sobre l'eix de la carretera de Girona i d'altres, hi ha dos exercicis singulars: les ordenances urbanes i les ordenacions del camp.

Amb un menyspreu conscient de tota una mecànica administrativa que no vol buits interpretatius, en l'ordenació arquitectònica de les ordenances els tres conceptes (el carrer, l'illa i la parcel·la) es presenten purs, però, a més, en el «no urbanitzable», a través de les ordenances en el camp, es recupera la idea històrica de l'agregat, superant la línia legal de desurbanitzar el camp i reivindicant el nucli rural com quelcom propi de l'espai agrari català.

En Cantallops, després de deixar la Direcció General d'Urbanisme, redactà el Pla de Tarragona, fent un exercici paradigmàtic d'urbanisme dibuixat on es van temptar els límits de l'instrument i es va traspassar a una altra grandària la força de la imatge morfològica com a manera de ser el pla.

El Pla de Tarragona, amb el seu mètode, va més enllà de fer una representació de la ciutat futura, com fan pràcticament tots els plans, per convertir aquest acte en l'acte de redacció.

Tots aquests plans havien centrat el seu esforç en la redacció i construcció del propi pla. No fou així la tasca d'altres, en els quals la reflexió sobre el mètode i la pròpia manera de fer va ser la preocupació fonamental de l'equip redactor.

El grup format per Amador Ferré, Miquel Corominas, Joaquim Sabater i Isabel Castanyera, amb el Pla de Torroella de Montgrí, n'és un exemple. Aquest equip va fer de la necessitat d'aixecar una cartografia de treball, la discussió substancial del planejament a redactar. La detecció minuciosa de cada element físic del territori (els boscos, els conreus, els camins, els marges, l'obra construïda), en un municipi amb forts valors especulatius degut a l'empenta del turisme, va permetre canviar el punt de mira i obligar la població a descobrir el seu territori. Amb altres paraules, va permetre plantejar els problemes des del lloc com un valor particular en cada punt, superant aquell urbanisme-taca tan assumit en aquest tipus de municipis, on el sòl és un producte de consum i no un suport productiu de l'activitat humana.

Més al sud, a Platja d'Aro i Sant Feliu de Guíxols, en un altre equip, el format per Rosa Barba i Ricard Pié, el coneixement de la banalitat del planejament urbanístic heretat com a instrument real en la construcció de l'espai turístic, els va portar a cercar en las geometries del lloc les lleis estructurals d'allò existent i d'allò a ordenar.

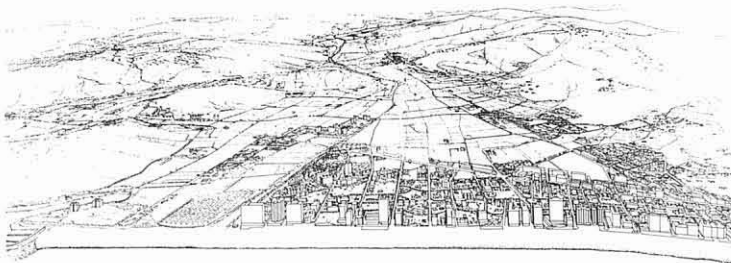
addition, however, in the context of what is «non-developable» (?) and by means of the rural byelaws the concept of aggregation is recovered, sidestepping the legal mandate in the sense of stopping the development of rural areas and claiming that the hinterland was something inherent to the Catalan agricultural land scheme.

After leaving the General Direction of Urban Design, Cantallops drafted the Plan of Tarragona. Here we find an exemplary exercise of graphic urban design where there was an attempt to go beyond the limits of instruments and where the morphological image of the Plan took on a new forceful dimension.

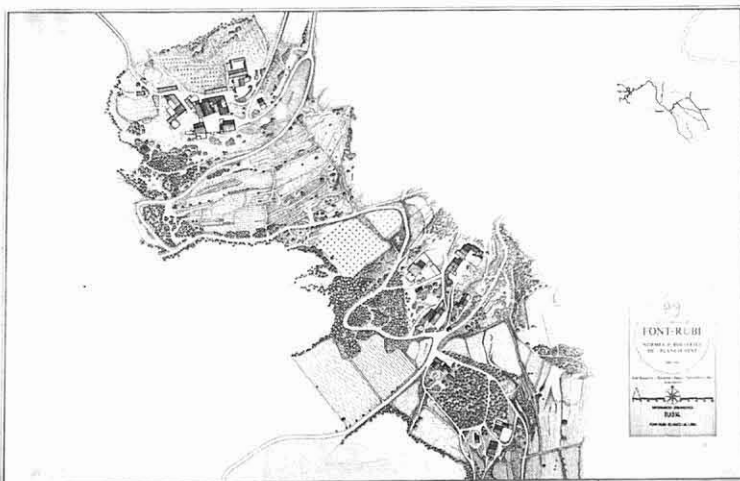
With its method the Plan of Tarragona transcends a mere representation of the city of the future, as do practically all of the plans, and thus transforms this fact into the very fact of the drafting.

All of these plans had concentrated their efforts on drafting and elaborating the plan itself; but that was not the case of some others, where it is evident that the committee's main concern was reflecting on the method and the very way of doing things.

An example of this may be found in the Plan of Torroella de Montgrí which was drafted by Amador Ferré, Miquel Corominas,

4

5

- 4 Pla de Platja d'Aro. Rosa Barba, Ricard Pié i Josep M. Vilanova. Ordenar Platja d'Aro, no es podia fer pensant únicament que allò era el resultat del caos passat, sinó d'un canvi en el qual només l'ordre territorial havia estat capaç de romandre.

Plan of Platja d'Aro: Rosa Barba, Ricard Pié and José M. Vilanova. To design a layout for Playa de Aro, could not be done simply in the belief that it was the result of past chaos but rather a change in which only the territorial order had survived.

- 5 Pla de Font Rubí. Joan Roselló, Pere Marsé i Estudi Hèlix. Els treballs d'aquest equip, arriben a ser veritables «topografies urbanístiques» en què la proposta esdevé imperceptible.

Plan of Font Rubí: Joan Roselló, Pere Marsé and Hélix studio. The projects by this team often become genuine «urbanistic topographies» in which the original proposal is by now imperceptible.

El traspàs d'allò agrícola a urbà no va interessar tant com un problema d'urbanització, sinó com un factor de coneixement de les traces del territori. El treball, doncs, va ser descobrir les pautes del sòl i rellevar aquella obra que la negava, per restituir el conjunt a una altra escala des de l'ordre anterior.

Ara bé, no tots els plans més interessants han estat obres d'urbanistes confessats, sinó que hi ha hagut un altre grup de professionals, arrelats en el territori, que van entendre la redacció dels seus plans com una continuïtat lògica del seu compromís. A l'Alt Penedès, el grup de Joan Rosselló n'és un magnífic exemple. La seva obra és una verdadera «topografia urbanística» de la comarca. La informació urbanística perd en ells la mesura, però aquesta generositat en l'esforç no pot ser jutjada com una manca de criteri sobre què significa fer un pla, sinó com una recerca que no vol elements contingents per resoldre el treball encomanat, sinó conèixer els signes d'identitat del territori per donar-hi una resposta més adient.

Parlar d'aquests grups rememora la llarga tradició catalana d'estudiosos locals i aquella pràctica il·lustrada dels metges i les seves topografies que van fer del lligam amb el territori i amb el lloc una professió científica.

Un altre grup ha estat el de Quico Mestres a la rodalia de Manresa, que ha intentat de traspasar la manera de fer urbanística dels moviments urbans del barri en el mètode i la pedagogia de redacció del planejament en els ajuntaments democràtics.

Els treballs d'aquest equip, que algú ha batejat d'«urbanisme de vietnamita», tenen peu en la confiança de poder convèncer divulgant. En ells es menysprea voluntàriament la pàtina cultural per intentar fer cultura comarcal, no des de la prepotència del professional sinó des de la quotidianitat del discurs.

Javier Eizaguirre i Josep Culler, al voltant del Ter, després de l'experiència de Manlleu, es plantegen uns plans més eficaços. articulant gestió i disseny del bracet de la pròpia Administració. Els estudis sobre el sòl rural constitueixen el nucli del seu interès.

Finalment, a l'interior de la comarca del Baix Penedès, el grup format per Ferran Navarro, Rosa Barba i Ricard Pié, entenen els treballs de planejament com el final d'un període d'estudi i presència allí, deixen com a herència unes reflexions sobre el futur i les traces de creixement, a més d'unes propostes de redreçament d'àrees de segona residència que vol convertir-se en manual i memòria de la comarca que s'ordena.

No tots els actors d'aquest episodi de planejament s'acaben en els citats. Falta parlar, per exemple, de l'urbanisme pessimista de Manuel Torres i Capell o d'explicar-se la manca de protagonisme de Manuel Ribas i Piera, però a més hi ha d'altres arquitectes que han entès aquesta ocasió com un treball professional més.

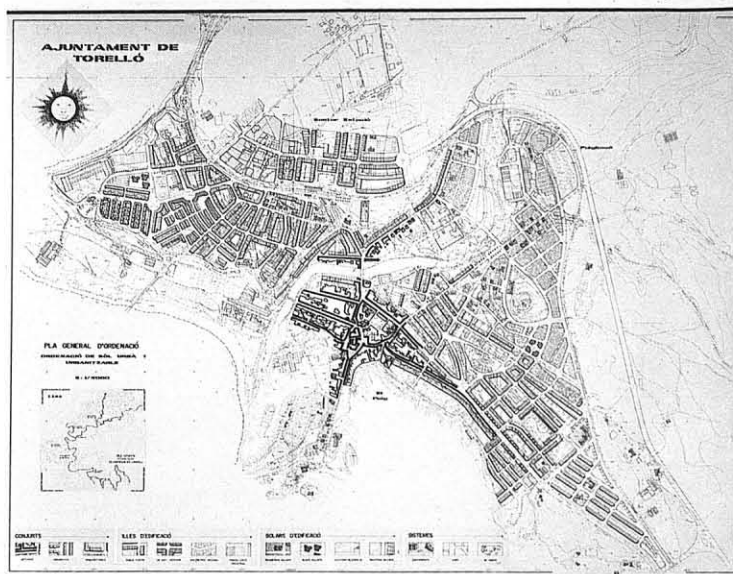
La crònica, però, es fa més difícil. Per a ells aquest ha estat un episodi de la seva feina i no un repte disciplinar. Exemples com el

Joaquim Sabater and Isabel Castanyera. This team considered the need to have all the maps required for their work as the essential point of the plan they had to draft. Detecting the very last physical detail of the site (forest areas, cultivation areas, boundaries, the built-up areas) in a town seriously subject to speculation of the land due to the pressure of the tourist industry, enabled them to modify the central point of attention and lure the population into discovering their own territory. In other words, it enabled them to recast the entire set of problems from the new point of view of each individual site. Thus they transcended the blot-like type of urban design so characteristic of these towns where the land is another commodity and not the supporting backbone of human activity.

Farther south in Platja d'Aro and Sant Feliu de Guíxols, another team, formed by Rosa Barba and Ricard Pié, was led by the banality of the urban design scheme inherited from the past (here the plan was the instrument for the construction of tourist areas) to look for the organizing principles, for both what was already there and what had to be organized, in the geometry of the site itself.

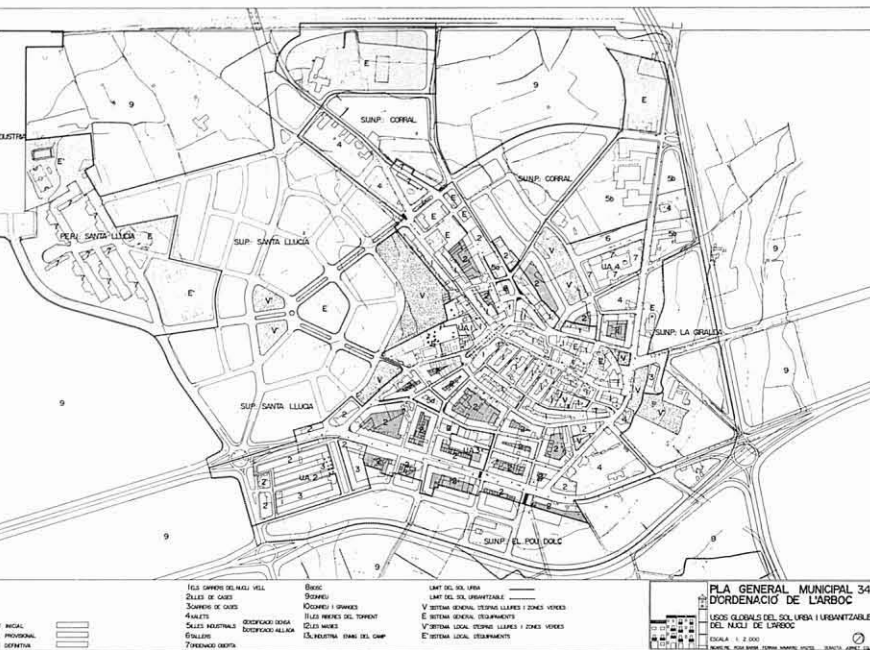
The step from «agricultural to urban» did not seem to be of interest as much as a problem of urban design but as a factor to become acquainted with the characteristics of the site. The work was thus reduced to the discovery of the land patterns and eliminating whatever was in contradiction with such patterns in order to supply a new scale on the basis of the previous order.

However, not all of the most interesting plans have been the work of confirmed urban designers. There has been another group of professionals, with deep ties to their land, who have understood that the task of drafting these plans is a logical part of their commitment. An outstanding example of this may be found in Joan Rosselló's group in Alt Penedès. Their work is a real example of «urbanistic topography» of their area. Urban design data gets out of proportion in their hands. However, this generous effort of theirs cannot be regarded as lacking sound criteria on what making one of these plans means, but, rather, as an instance of a type of research which does not depend on incidental elements but on a thorough familiarity with the characteristics of the site in order to produce

6 Pla de Torelló. Xabier Eizaguirre i un equip de l'Osona. L'urbanisme militant d'aquest equip és clarament una continuïtat del de Manlleu, però també un planejament-gestió-projecte en què s'aporten totes les escales útils.

Plan of Torelló. Xabier Eizaguirre and a team from l'Osona. The militant urbanism of this team is clearly a continuation of that of Manlleu, but also a plan-measure-project in which all the useful scales are pointed out.

7

treball de Steegmann a la Vall d'Aran, amb un dels exercicis de restitució tipològica més interessants d'aquest període, o el de Xavier Montsalvatge i Ignasi Veciana en el Pla de Palafrugell, i d'altres, són, però, excepcions d'una certa incomprensió dels «arquitectes» sobre el que representa realment planificar la ciutat. Les regles del traçat urbà, els elements que componen la ciutat, s'han simplificat al tipus arquitectònic i a l'espai urbà sense entendre massa els temes d'estructura i el procés com a essència fonamental de la construcció de la ciutat.

Continuar aquesta darrera anotació seria tornar al discurs anterior, i per a això ja hi haurà temps.

a more adequate solution.

Speaking of these groups makes one recall that age-old Catalan tradition of local scholars and the illustrated practice of doctors and their topographies which have made a scientific profession out of the mere fact of having ties with the land.

Another group operating in Manresa was formed by Quico Mesres, Ricard Fargas, Joan Galimany and Pere Giol. They attempted to transcend the urban design ways of the neighborhood movements in the areas of method and pedagogy present in the schemes of the democratic township administrations. Once dubbed as «Vietnamese urban design», the work of this group trusts that conviction will emerge from widespread popularization. They consciously sidestep cultural tradition in order to attempt doing «regional» culture, not from the point of view of professional disdain, but from one of everyday discourse.

After their experience of Manlleu, Javier Eizaguirre and Josep Cullell devised a more efficient sort of Plan for the Ter River area, tightly articulating management and design with the Administration itself. The interest of this group focused on studying the rural land patterns.

Finally, understanding planning as the last stage of a period of study and field work, Ferrán Navarro, Rosa Barba and Ricard Pié formed a group which, in the area of Baix Penedés, legates a series of reflections on the future and the growth patterns as well as series of suggested policies to reorganize second home areas which are meant to be both a description and a manual of the area they describe.

These are by no means all of the professionals that have participated in the planning process. We would still have to mention, for instance Manuel Torres i Capell's pessimistic urban design or explain why Manuel Ribas i Piera has not taken part in this. However, there are several other architects who have regarded this opportunity merely as another professional job.

The chronicle in this case becomes more difficult. For them all this has been an episode of their careers and not a professional challenge. Steegman's work in Vall d'Arán, one of the most interesting exercises in the restoration of types of all this period, or that of Xavier Montsalvatge and Ignasi Veciana in the Plan of Palafrugell, and several others are, however, exceptions to the rule of the lack of comprehension «architects» characteristically demonstrate in the area of the real meaning of city planning. The rules of urban patterns, the elements that make up a city, have been simplified into the concepts of architectural types and city space without clearly understanding that themes such as structure and process are the essential part for the construction of cities.

Continuing with this last statement would imply going back to the foregoing discourse; but there will be time for that later on.

- 7 Pla de l'Arbòc. Ricard Pié, Ferran Navarro i Rosa Barba. Aquests plans foren, a més d'estudis inventarials de la realitat, l'ocasió per plantejar-se les geometries dels seus plans d'eixample.

Plan of L'Arbòc: Ricard Pié, Ferran Navarro and Rosa Barba. These plans were, inventory studies of reality, the opportunity to consider the geometry of their expansion plans.

Ricard Pié i Ninot
Barcelona, 1946
Obtingué el títol d'arquitecte a l'ETSAB l'any 1971. Ha estat professor d'Urbanisme a l'ETSAB i a l'ETSA en diferents etapes. En el període que va de 1981 a 1983 formà part del Consell de Redacció de *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme*. És redactor i responsable de diversos Plans generals, i també autor de diferents articles, ponències i conferències sobre Urbanisme.

Ricard Pié i Ninot
Barcelona, 1946
Architect. Graduate of ETSAB in 1971. He has been a professor of Urban Design at ETSAB and ETSA for several periods. He was a member of the editorial staff of *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme* from 1981 to 1983. He has authored and is responsible for several General Plans and has issued several articles, lectures and conferences on Urban Design.